

Ольга Рушак,
здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти,
Західноукраїнський національний університет
Науковий керівник – Наталія Ратушняк,
доктор філософії, доцент кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет

МНЕМОТЕХНІКА ЯК ЗАСІБ СТИМУЛЮВАННЯ МОВЛЕННЄВОГО ТА ПІЗНАВАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Мнемотехніка є потужним і надзвичайно ефективним засобом стимулювання мовленнєвого та пізнавального розвитку дітей старшого дошкільного віку, оскільки вона забезпечує комплексну взаємодію когнітивних, емоційних та моторних процесів, що сприяє формуванню цілісної системи знань та умінь у дошкільників. На сучасному етапі розвитку педагогічної науки велике значення надається активним методам навчання, до яких належить мнемотехніка, яка поєднує в собі елементи гри, асоціативного мислення, образної пам'яті та творчої уяви. Використання мнемотехнічних прийомів дозволяє максимально активізувати ресурси короткочасної та довготривалої пам'яті, що є критично важливим для формування мовленнєвої компетентності, розширення словникового запасу та вдосконалення граматичних навичок у старших дошкільників [3, с. 180].

Процес застосування мнемотехніки у навчальній діяльності передбачає організацію спеціально структурованих вправ, які сприяють формуванню стійких асоціативних зв'язків між звуками, словами, образами та діями. Наприклад, використання римованих віршів, скоромовок, малюнкових схем, символів та карток із зображеннями дозволяє дітям наочно уявляти абстрактні поняття, що полегшує їх запам'ятовування та відтворення. Особливо важливо, що мнемотехніка стимулює не лише вербальну пам'ять, а й розвиває у дітей здатність до логічного мислення, аналізу, порівняння та систематизації інформації, що безпосередньо впливає на рівень їхньої пізнавальної активності [2, с. 177].

Психолого-педагогічні дослідження свідчать, що систематичне використання мнемотехнічних прийомів у навчально-виховному процесі сприяє значному підвищенню ефективності засвоєння нових слів та понять, збагаченню лексичного запасу, вдосконаленню фонетичних навичок та формуванню правильної мовленнєвої артикуляції. Крім того, мнемотехніка активізує процеси самоконтролю та саморегуляції, оскільки діти вчаться самостійно відтворювати інформацію за допомогою асоціативних опор, що стимулює розвиток внутрішньої мотивації до навчання та самостійного пізнання. Використання ритмічних і музичних компонентів у мнемотехнічних вправах сприяє посиленню емоційного відгуку, що забезпечує кращу закріпленість матеріалу у пам'яті дітей та стимулює їхнє бажання активно брати участь у навчальній діяльності [4, с. 18].

Особливої уваги потребує питання диференціації мнемотехнічних методів залежно від індивідуальних особливостей дітей. Врахування рівня розвитку

мовленнєвих та когнітивних здібностей, типу сприйняття інформації та рівня сформованості пам'яті дозволяє педагогам підбирати оптимальні прийоми, які максимально ефективно стимулюють мовленнєву активність і пізнавальну діяльність. Наприклад, дітям із високим рівнем образного мислення доцільно пропонувати асоціативні картки та сюжетні малюнки, тоді як дітям із переважанням вербальної схеми сприйняття інформації корисно застосовувати римовані вірші, загадки та словесні ігри. Такий індивідуальний підхід дозволяє забезпечити гармонійний розвиток мовленнєвої компетентності кожної дитини, стимулювати її пізнавальну активність та самостійність у навчанні [1].

Таким чином, мнемотехніка виступає не лише інструментом ефективного запам'ятовування, а й комплексним засобом розвитку когнітивних і мовленнєвих функцій старших дошкільників. Вона поєднує в собі педагогічну доцільність, психологічну обґрунтованість і творчий потенціал, що робить її невід'ємною складовою сучасного освітнього процесу. Завдяки систематичному застосуванню мнемотехнічних прийомів діти формують міцні асоціативні зв'язки, розвивають мовленнєві та пізнавальні здібності, удосконалюють пам'ять, мислення та увагу, що у комплексі створює надійну основу для подальшого навчання в школі та успішної соціальної адаптації. Мнемотехніка, таким чином, є одним із ключових інструментів формування цілісної, гармонійно розвиненої особистості, здатної активно пізнавати навколишній світ та ефективно взаємодіяти з ним через мовлення та мислення.

Список використаних джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція). Затверджено наказом МОН № 33 від 12.01.2021. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/nakaz-33-bazovyikomponentdoshk-osv.pdf> (дата звернення: 12.12.2025).

2. Бобровська Х.В., Самсонова О.О., Чорна Г.В. Методи і прийоми мнемотехніки як засіб розвитку мовлення дітей дошкільного віку. *Дошкільна освіта*. Запоріжжя, 2022. Вип. 53. Т. 1. С. 177-182.

3. Трофименко Л. І. Алалія: підтримка дитини з особливими мовленнєвими потребами в освітньому середовищі : навч.-метод. посіб. Київ, 2023. 180 с.

4. Чепурний Г. А. Освітня мнемотехніка : навч.-метод. посіб., 3-тє вид., оновл. зі змін. та доповн. Тернопіль : Мандрівець, 2020. 152 с.